

Kipukkant a lufi

VISSZHANG - LVI. évfolyam, 18. szám, 2012. május 4.

Nem győzött meg Baki Péter: továbbra is azt gondolom, hogy *A fotóművészet születése* kiállításnak nincs koncepciója, hogy nem egyéb pusztá névsorolvasásnál. A tárlaton az érződik: rendezői nem képekben, pláne nem ezek összefüggéseiben gondolkodtak, hanem *húzónevekben*, merthogy ezekre tódul be a jónép.

A kurátor nem győzött meg arról sem, hogy „*a kronologikus megközelítés azért indokolt, mert a tárlat a tárgyalt korszakot elsősorban az avatatlan nagyközönségnek kívánja bemutatni*”. Egyrészt nem osztom a közönség lenézését: kizártnak tartom, hogy a látogatók fejvesztve meneküljenek egy olyan tárlatról, mely szól is valamiről – túl azon, hogy milyen szép képek születtek ekkoriban. Másrészt azt gondolom: *a kronológia nem történet*. A kiállítás koncepciótlansága épp abban jelentkezik, hogy sem fotótörténeti, sem fotónyelvi, sem kultúrtörténeti, sem társművészeti, egyáltalán: *semmiféle* kontextust nem teremt a bemutatott képanyag köré, és a képeket sem hozza egymással releváns összefüggésekbe. Márpedig *ha nincs kontextus, nincs történet* – csak pusztá időrend.

Bírálatom egy félmondatában jeleztem, hogy félrevezető a kiállítás címe: a piktorializmus nem 1889-ben kezdődött, hanem 1886-ban. A kurátor erre nagy hangon kijelenti: a piktorializmus kezdetének „*semmi esetre sem lenne megfelelő a kritikában megfogalmazott dátum (1886)*”. De vajon miért is? 1886-ban jelent meg Peter Henry Emerson *Life and Landscape on the Norfolk Broads* című albuma, negyven platinotípiá fényképpel. A fotótörténet úgy tartja számon: *ezek voltak az első piktorialista művek*. Ezért bátorítottam ezt az időpontot a piktorializmus kezdetének tekinteni.

Ha már itt tartunk: Baki Péter a fotografiai modernizmusról is azt gondolja, hogy ennek kezdő időpontját is kénye-kedve szerint tologathatja. A kiállítási katalógus számára írt dolgozatában „*az 1910-től kibontakozó új stílus, a Straight Photography*” megjelenéséről beszél (p. 14.), és ez vissza-visszatér promóciós nyilatkozataiban is. Fogalmam sincs, még tippem se, vajon mire gondolhat, amikor a *Tiszta fotográfia* stílusorszakának kezdetét erre az időpontra teszi. A fotótörténeti szakirodalom ugyanis Paul Strand fellépését tekinti a Straight Photography kezdetének – amire viszont csak 1916-ban került sor, amikor képei megjelentek a *Camera Work*-ben. Nem gondolom, hogy Baki Péter szeszélyei kedvéért át kellene írunk a fotótörténetet.

A kurátor ezenkívül igyekszik elbogatellizálni bírálatom azon részét, hogy az általa szerkesztett katalógus műtárgylistája telis-tele van hibákkal, melyek egy része visszaköszön a kötet képaláírásaiban is. Ennek érdekében – hogy mondjam finoman? – némi csúsztatástól sem riad vissza. Ugyanis nem felel meg a valóságnak az a beállítása, hogy a bírálatomban mindössze „*(nyomda)hibák felemlítése*” történt, mint ahogyan az sem, hogy „*a kritikában említett »harminckilenc (!)« téves adat (...) többnyire félrefordítás eredménye*”.

Először is a bírálatomban én nem harminckilenc, hanem – a további tíz adattal, amelyeket „*tisztázni kellett volna az adatok közlőivel, a képeket kölcsönző külföldi múzeumok munkatársaival*” – összesen *negyvenkilenc* téves adatról beszéltem. Közülük egyetlen nyomdahiba akad: Atget egyik képcímébe becsúszott egy fölösleges t-betű. A fönmaradó *negyvennyolc hibás adat egyike sem nyomdahiba!*

Hanem olyan téves adatközlés, mint például a tíz Kertész-kép vintage kópiának való föltüntetése – amihez hozzávehetjük Stieglitz két, továbbá Lartigue három képét, melyek szintén nem korabeli nagyítások. Négy Kertész-kép címét a kurátor önkényesen megváltoztatta. Lucia Moholy és Nicola Perscheid képei mellől

hiányzik az évszám. Kankowszky Ervin két képe látható a kiállításon, a szerző szerepel az *Életrajzokban* is – a műtárgylistában viszont nincs ott a két kép, és nem találtam meg őket a katalógusban sem. Négy kép méreteit hibásan adja meg a lista. Soroljam még?

A kiállítás promóciójában Baán László – mint egy vásári kikiáltó – egyre csak azt szajkózza: „Világszenzáció! Még soha senki nem vállalkozott rá, hogy a fotóművészet e két nagy korszakát együtt bemutassa!” Így igaz – ez ugyanis így, az általánosságoknak ezen a szintjén eleve nem lehet más, mint fotóikonok pusztá fölsorolása. A világ fotókultúrával rendelkező felére ezt a portékát nem lehetne rásózni. Épp ezért nálunk is megengedhetetlen, hogy egy kiállítás ne foglalkozzon *legalább egy*, szakmai szempontból is releváns kérdéssel, és hogy egy *fotóművészeti* tárlaton a kiállított művek közel *egyharmada* ne eredeti, vintage kópia legyen. Mesebeszéd, hogy a szakmai szempontok nem egyeztethetők össze a közönségsikerrel! A világ számos komoly és sikeres kiállítása a cáfolat rá. Az csak 2008 óta *hungaricum*, hogy ezt eleve meg sem kell próbálni.